

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrletno leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištva v dijaškem semenišču (Knsbenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Z mesecem marcijem poteče naročnikom četrletnikom naročilo. Prosimo torej, naj se podvizajo nadaljejnjo naročnino doposlati, da se jim dopošiljanje lista ne pretrga ali ustavi. List stane do 1. julija 80 kr., do 1. oktobra 1 fl. 60 kr. in do konca leta 2 fl. 20 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravništvo.

Učiteljišče v Mariboru mora slovensko biti.

(Govor č. g. Božidara Raiča v državnej zbornici, po stenografnem zapisniku.)

Novi naš slovenski poslanec č. g. Božidar Raič dobil je prvič priliko v državnem zboru spregovoriti, ko so prišle ljudske ali mali šole na dnevni red in razgovor. Govoril pa je besedo do besede tako!

„Visoka zbornica! Lepi Mali Štajer ima vsled duhovniškega imenika Labodskega 467,000 ljudi; med temi po poslednjem številjenji ljudstva 41,000 Nemcev, drugi so Slovenci. Poleg teh še je na meji Sekovske vladikovine 15,000 — 20,000 Slovencev in po priliki ravno toliko v Gradci. Po takem biva na Malem Štajerji okolo 450,000 Slovencev. Ti imajo 160 slovenskih, 75 slovensko-nemških šol. Potem še je 14 šol z nemškimi poučnim jezikom.

Prijetno bi bilo, da so šole, ktere se imenujejo slovenske, tudi resnično slovenske. Mestoma uže v prvem razredu, indi v drugem in tretjem šolskem letu muči se mladina z drugim deželnim jezikom. V slovensko-nemških šolah se uže v prvem šolskem letu uči drugi deželni jezik. V nemških šolah se samo nemščina uči, slovenščina pa ne, iznemši nektere slučaje in to prostovoljno. Okrajni šolski svet v Ptujji je predlagal, da se pred četrtem ali petim letom ne bi počinalo s poukom drugega deželnega jezika. Oziroma na ta predlog je okrajna učiteljska skupščina dne 6. julija 1882 nekoliko dalje stopila; bilo je namreč ondi s 33 proti

21 glasom sklenjeno, da se drugi deželni jezik v narodnih šolah naj ne uči, in sicer zato ne, ker temu so nasproti ukoslovno - detovodni in znanstveni razlogi. Ker so detovodi tako sklenoli, podprl je ta predlog tudi okrajni šolski svet in stvar je bila poslana deželnemu šolskemu svetu. Od dne 7. januarja 1883, broj 88, dospel je z Gradca ukaz, kder se veli, da naj vse pri starem običaji ostane. A običaj bil je v raznih dobah in tudi v raznih učilnicah jako različen. To je nedoločnost. Hoteli smo poizvedeti, kedaj bi se naj počel pouk v drugem deželnem jeziku ali poprek, jeli bi se počelo ali ne. — Deželni šolski svet v tem ničesar določnega ni povedal; sklical se je sicer na naredbo od dne 14. septembra 1870, kder se veleva: *ako bi se v narodnih šolah naj učil drugi deželni jezik, naj se na to gledi, da se učenci najprvo dobro pouče v čitanji in pisanji in imajo v tem trdno podlago.* Kedaj se to naj zgodi, razsoditi imajo detovodi in ukoslovci. Najbolji detovodi učijo, da narodne učilnice so dolžne otroke v materinščini poučevati, tako Komenky, Niemayer, dr. Karl Schmidt, Schrader, dr. Dittes, dr. Fr. Miklošič, tako tudi dr. Kronawetter. (Veselost na levi). Poslednji je dne 20. aprila 1881 pisal. „V državi, kder morajo vsi narodi jednake dače plačevati in vsi narodi svoje otroke za vojake davati, naj imajo tudi vsi jednako pravico, svojo narodnost gojiti.“ Po mojem mnenji je to povse zdravo načelo. Nadalje pravi isti: „Učenec mora v vseh učilnicah v svojem jeziku poučen biti.“ Mi na Spodnjem Štajerskem ne pretiravamo, nego hočemo nekaj postavnega od više oblasti, da znamo, ob čem smo.

Za navedene šole imamo učiteljišče v Mariboru, ktero je v prvej vrsti namenjeno za Slovenski del Štajerske, a to učiteljišče je sevsema nemško in slovenščino uči nek učitelj, kteri pre niti ne zna samostava „korist“ sklanjati. Teško je slovenskemu učitelju kteri je 4 leta samo nemški pouk slušal, prirodno

pisje, prirodoslovje, računstvo v narodnem jeziku razlagati. Naj se učiteljišče v Mariboru tako uredi, da bodo učitelji zmožni razne predmete dobro v slovenskem jeziku razkladati. To po mojej misli ni prenapeti zahtev. Zbog tega vložim tudi temu primerno resolucijo.

Mnogokrat se sliši v tej zbornici: *vsaj bi vam že nekaj dovolili, pa vaš jezik ni dovolj razvit in prosto ljudstvo ne razume tega novo skovaneja jezika*. Kdo nam tako oponaša? Oni, kateri naš jezik in naše slovstvo samo površno ali na pol poznajo; ako bi naš slovenski jezik, kakor ga govorimo in pišemo, bil nerazumljiv, potem ne vem, zakaj vlada naše časnike tolikrat zaplenjuje, ako so neumljivi? (Veselost na desnici). Tukaj imam zaplenjen list: „Slovenski Gospodar“ s sestavkom, kateri je naslovljen: „Minister Konrad in štajerski Slovenci.“ V tem sestavku ne nahajam nič pogibeljnega, in ta časnik je namenjen samo prostemu ljudstvu: broji 2300 naročnikov in je pisan v našem novoslovenskem pismenem jeziku. Ondi se čita nekaj iz peticije poslane naučnemu ministru: Slovenci zahtevajo slovensko učiteljišče v Mariboru, slovenske vzporednice pri gimnazijah, slovenske profesorje za Maribor, Celje in Ptuj, da se v bodoče razpisujejo vse profesorske službe ter se od vseh prosilcev zahteva znanje slovenskega jezika. To je glavna zadržina tega sestavka. Gospod minister za bogočastje in nauk je na to odgovoril: „Nemam vzroka na Spodnjem - Štajerskem kaj spremeniti in pri oddavanji profesorskih služeb daje se prednost slovenščine zmožnim možem.“ Opazujem, ka uže mnogo let ni bila razpisana nijedna profesorska, tudi nijedna ravnateljska služba na Malem Štajerji, nego nameščevalo se je brez razpisa. Pravi se: ka pri nameščevanju profesorskih služeb daje se prednost onim, kateri so večši slovenščine. Kako se to godi, ako službe niso razpisane in prošnikov ni? Dalje mislim, ka Slovenci niso tako bogati, da bi 28,000 fl. in prek dajali vsako leto za knjige, ktere na svitlo daje Mohorska družba, kakoršne druge ni v Avstriji.

Ljudstvo itak mora jezik razumeti, ako hoče iste čitati. Se omenjam, ka sem često propovedal tikoma nemške meje, govoril večkrat na taborih, pri svečanosti Stanka Vraza, Štefana Modrinjaka, dr. Miklošiča, a nikdor mi ni oponosel, ka me ne razumel. Izraz „novoslovenski“ ne ima se tako razumeti, kakor bi jezik slovenski na novo bil skovan; ta beseda je dana od dr. Miklošiča, kateri jezik (naš) tako imenuje zbog razločka od staroslovenskega. Nadalje nam se oponaša, ka ime slovenski, Sloven, Slovenec pred 300 leti niti znano ni bilo. To oponosico storil nam je pred 14 leti prevzvišeni dr. Rechbauer. (živalna veselost na levici.) Dobro! dovoljujem

si nekatere navode prečitati iz „Kronike“, ktera je bila tiskana v Ljubljani 1578 z naslovom: „Kronika“ spravljena po Antolu Pope Vramce. Štampane v Ljubljane po Ivane Maline 1578. Od tega dela še sta samo dva otiska znana, jeden je v Ljubljanskej knjižnici, a drugi pri jugoslovanskej akademije v Zagrebu. V tej knjigi nahajajo se naslednja mesta (čita:

280. Aurelius probus rimski cesar na Slovenieh umorjen be. 401. Atila kral posta, slovensku zemlju i Orsag do morja zavje. 429. Sveti Hieronim doktor Sloven. 683. Trebelin kral slovenski i Bulgarki ovo vreme posta. 744. Huni drugoč v Panoniu ali Slovensku zemlju jesu došli. Velika vnožina Vogrov, Slovenov in Horvatov poginuše. 1537. Ivan Kacian general Ferdinanda krala vojsku proti Turkom na Slovenski Orsag ali zemlju dopelja. 1570. Veliki strašen glad je bil na Slovenieh. 1573. Kmeti na Slovenieh vstali i zdignuli su se bili proti svoje gospode in plemenitim ljudem. 1578. Gospodin Christof Ungnad posta Hrvatskim i Slovenskim banom. 1557. Ivan Lenkovič Turke poleg svete Jelene pri Rakovcu na Sloveneh razbi. 1564. Draškovič Juraj na Zagrebečku biskupiu dojde na Slovenie. 1549. Počtenje Slovenci po vitežtve dobiše.

Tukaj se dakle nahaja izraz „Sloven“, slovenski“, tore uže pred 300 leti.

Knjigo z naslovom: „Rationale officiorum iz 12. stoletja prestavil je iz slovenskega nek nemški menih v nemščino. Ta menih pravi: „Ka je poleg grščine in latinščine tudi slovenski jezik za bogoslužje zato odločen, ker Slovenci so najbolje razširjeni“. (živalna veselost na levici — čujte! čujte! na desnici.) Tu ima beseda Sloveni pomen Slovani, veli pa se „slovenski. Isti menih pravi o nemškem jeziku v onej dobi, ka je — jaz rabim izraz, kakor se ondi čita — najdivnejši bil (die wildeste Sprache). (Veselost na levici.) To pripoveda nemšk menih, prosim, poprašajte dr. Miklošiča, ali koga drugoga, ki je ta spomenik čital.

Ciril in Metod sta v 9. stoletji bogoslužne knjige pisala v slovenskem jeziku; potem imamo spomenike glagolita Clozianus, Supraslki, Assemani itd. iz 10. — 11. stoletja, ki so vsi pisani v slovenskem jeziku, in nek menih Izaija iz 11. ali 12. stoletja govori: „Slovenski jezik od Boga dobro stvorjen jest.“

S tem sem samo hotel pokazati, ka je ime „slovenski“ ne samo 300 let staro, nego nekoliko starejše — to ime je znano od početka naše zgodovine, od Cirila in Metoda.

Po svojih razmerah na Malem Štajerji smo v drugem položaji, nego je iste prvi gospod govornik o narodnem šolstvu na Južnem Tirolskem načrtal. Jaz bi torej visoko vlado prosil, da nam zboljšek glede na narodne učilnice po-

deli, in učiteljišče v Mariboru tako uredi, da bodo dotični pripravniki tudi slovenščine povse zmožni.

Nektere besede še imam povedati o blagovoljnih izrazih, ktere je včera jegova prevzvišenost gospod minister za bogočastje in nauk rabil glede učnih stolic, na kterih bi se naj posamni pravoslovni predmeti na graškem vseučilišči v slovenskem jeziku razlagali. Jegova prevzvišenost veli: „*Poskus je uže učinjen bil, pa spodletel je, ker ni bil postavljen na pravo podlago. V Gradci smo uže imeli učno stolico s slovenskim poučnim jezikom; pa opustila se je, ker za njo ni bilo predpogojev.*“

Meni so te razmere dobre znane, ker onda sem se na graškem vseučilišči bogoslovja učil. Ne bila samo jedna učna stolica, nego tri, in sicer učili so gospodje dr. Kopač, dr. Kranje in dr. Škedl.

Zaradi opusta znam drug razlog. Ne zato, ker ni bilo predpogojev, bile so učne stolice odpravljene, nego zaradi naredb, ktere so bile 20. avgusta 1851 objavljene. Ti ukazi so vzrok, ka je profesor dr. Kranje bil iz Gradea prestavljen v Sibirij na Sedmograško. Ukazi bili so razglašeni, kteri so našo državo spremenili v absolutistično; nasledek teh ukazov bili ste nesrečni leti 1859 in 1866.

Čital še bodem nekteere besede iz ustanovne listine graškega vseučilišča. Ondi se veli v izvorniku (čita):

„*Universitatem in nostra civitate graccensi Styriae Metropoli eum in finem instituere et erigere intendimus, ut quod alii principes suorum subditorum salutis, commodisque prospicientes, sibi licere existimabant, illud nos quoque, qui plures easque ampliores diversarum nationum et linguarum provincias possidemus, (čujte! na desnici,) multo majori ratione et jure posse omnes intelligunt.*“ *Carolus Dei gratia Archidux Austriae: Styriae, Charinthiae Carnioliae . . . Comes goritiae, dominus Marchiae Sclavonicae . . . Datae in civitate nostra graccensi die 1. Januarii anni 1585.*“ Ko je 1586 nadvojvoda Karol, da zaduži reformacijo, jezuitski gimnazij v Gradci razširil v vseučilišče, podkrepil je to svojo ustanovo s tem, *ka so razmere jegovih podložnih dežel in narodov toliko različnega roda, toliko različnih jezikov in narečij, tako napravo zahtevale.*“ (čujte! na desnici.)

Sedaj si dovoljujem gospodo prositi, da skončatku, kteri mahoma prečitam, blagovoljno pritrđiti rači. Glasi se tako (čita):

„*Visoka zbornica blagovoli sklenoti: Visoka c. kr. vlada se pozivlje, da zaključek visoke zbornice od 26. aprila 1880, tikajoč se uvedbe slovenskega kot poučnega jezika na učiteljišči v Mariboru, pri primerni gojitvi nemškega jeziku, s početkom šolskega leta 1884/5 izvrši.*“ (Dobro! na desnici).

Gospodarske stvari.

Sadjerejsko društvo cesarjevič Rudolfovo.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer šteje 329 udov; med temi so ustanovniki in podporniki, ki so vplačali po 10 gld. p. n. gg.: Dr. Josip Serneč v Celji, M. Vošnjak v Celji, dr. G. Ipavc v št. Juriji, Fr. Lenček na Blanci, Nj. ekselenca knezoškof J. M. Stepišnik v Mariboru, dr. J. Vošnjak v Ljubljani, dr. Glančnik v Mariboru, J. Kronvogel v Celji, Iv. Črnovšek v Zagrebu, Ferdo Črnovšek v Zagrebu (10 fl. in 1 zlat), Dragotin Zupanec v Kozjem, Modic na Prihovi, Posojilnica v Sevnici, Posojilnica v Mariboru, Jurij Žmave v Remšniku, okrajni zastop v Ptuiji, okrajni zastop v Slovenjem-Gradei, okrajni zastop na Vranskem, Andreas Podhostnik v št. Juriji. Po 20 fl. podpore so blagovolili poslati slavni okrajni zastopi: Celjski, Kozjanski, Ormoški in slavna posojilnica Celjska.

Prejem teh doneskov javno potrjevaje izreka vsem podpornikom našega sadjerejskega društva najtoplejo zahvalo odbor.

Cena soli finančni minister ne da znižati, ker bi sicer primoran bil dobiček od soli, 16 milijonov goldinarjev, drugod iskati in torej druge davke pomnožiti. Živinske soli še tudi ne prodavajo, ker baje niso izumili sredstva, ki bi sol za ljudi brez škode za živino storilo neužitno.

Dopisi.

Iz Celja. (Nemčurji rovljejo) za občinske volitve okoličanske. Začeli so delo pa uže tisti den, ko so zadnje sedaj ovržene volitve bile končane. Vedeli so torej dobro, da so nemčurji postopali nepostavno. No, to je uže veliko, če celjski nemčur spozna, da je krivico delal Slovincem. Slaba vest jih tišči. Začeli so torej iz nova rovat. Odposlali so namreč med Slovence dva aposteljna, sina matere slovenske, ker vidijo, da sami nič ne opravijo. Ta aposteljna sta brata Skoberne, celjski mesar Jurij in krčmar Tone. Obadva sta se učila mesarstva pri nemci g. Kamererji, ki s svojo poštenostjo in pravicoljubjem na sramoto stavlja naše nemškutarje in nemčurje. On prizna, kake krivice se godijo sicer miroljubnim Slovincem in zato volil je slovenske poštenjake. Toda njegova slovenska učenca potegnili sta z narodnim sovražnikom. Pa nebi še toliko ugovarjali, da sta tako volila, sta pač zavisna od Celjanov, pa da sedaj za nje po okolici agitirata, to pa nikakor ne pristaja slovenskim sinom. Tudi obadva pozabljata, da nista toliko od Celjanov zavisna, zlasti krčmar — (pri Zamorci ali Valantu) ne, ampak sta vezana bolj

na goste slovenske iz Savinjske narodne doline. Ti si lahko njuno agitiranje zapomnijo, in z naprejem temu primerno ravnaajo. Sicer pa je vsa agitacija zahman. Slovenski kmetje zavedamo se svoje narodne dolžnosti po vsej dolini Savinjske, nemškutarjev in nemčurjev ne volimo, če bi jih tudi Jurček pa Tonček ponujala!

Iz Celjske okolice. (Cestni Vervega.) Kolikor koli cest iz Celja v okolico pelja, je ni slabše, kakor je ona, ki memo mestne bolnišnice Lavo in Ostrožno z Lopato veže. Znabiti se je po prizadevanji nekterih grajšakov, ki se po njej vozijo, v novejšem času celjski okrajni odbor na njo nekoliko bolj milostlivo ogledal. Sedaj pa tej cesti nova nevarnost žuga, ki jo vtegne popolnoma vničiti. Sliši se, da „cestni Vervega“ namerava svoj „kis“ iz rudnika v Želežnem v (v Gališki fari) po tej cesti na celjski kolodvor voziti. Da se to utegne zgoditi, človek, ki razmere pozna, lahko verjame. Če se pa to zgodi, je ta cesta kakor una iz Galicije na Lopato takoj uničena. Menda me nihčer ne bo vprašal, zakaj? Zato, ker Vervega svojem žrebecem nalaga takšne peze, da ob deževji še državno cesto njegovi vozovi celo razrijejo, kako bi pa ta cesta, ki nima nobene trde podlage, zamogla takšno težo prenašati? Ali okrajni zastop, kteremu je skrb za ceste izročena, nima oblasti to cesto njej pretečega pogina obvarovati? Menda tu ne bo veljala prislovica, da „vrana vrani oči ne izkljuje“? Pomagajte nam, dokler je še časa!

Iz Ribnice. (Še zopet šulverein.) Kakor je videti, so naši šulvereinarji veliko korajže od šulvereinskega shoda v Vuhredu dne 17. Fbr. prinesli; tako da se zdaj bahajo okoli z njo. Posebno vnet je pa za ta in slovenozrešni šulverein g. P. krčmar v Ribnici, ki je nekemu narodnjaku se tako le pogrozil: „Zdaj ste Slovenci res na konji, pa ne bo dolgo da boste že prišli z njega,“ kar menda pomeni na bližnje volitve. Pa g. P. nam je prej veljal še za poštenjaka, se li spomni kaj je on? in li ima vzrok Slovence sovražiti? — Krčmar in trgovec je, kar ima, predobil je od Slovencev in ako ga ti zapustijo, — kar se bo zgodilo, če bo takov — bo pa menda živel od smradljivega šulvereinskega zraka? Kakor njemu, te besede veljajo vsim našim šulvereinarjem, ker so večidel vsi trgovci živeči od Slovencev. Kruh slovenski jim diši, ali jezik naš jim je trn v peti, radi bi ga prej ko mogoče iztrebili iz naših pokrajin. — Kar se pa njihove zmage tiče, to jim pa v imenu vseh Slovencev moremo reči, da so take besede — prazen strah za nas. Naše stare očete so vsake vrste sovražniki preganjali zavolj jezika že celo tisočletje ko se še zavedali niso svoje narodnosti, in to s vsakovrstnimi še tako strašnimi sredstvi, pa niso jih premagali; marveč Slovenci so se začeli zave-

dati čedalje bolj svojih pravic. In zdaj ko smo že deloma zavedni, zdaj ko spoznavamo svoj položaj, — zdaj bo nas ponemčil ta pruski šulverein s svojimi ničvrednimi pristaši? —

Iz Ljubljane. (Narodni dom.) Upravni odbor društva „Narodni dom“, sklenil je v svoji seji dne 9. marca t. l., da se od vplačanih deležev izplačajo obresti za leto 1883. V smislu § 4 društvenih pravil pozivlje torej podpisani odbor vse one p. n. gospode deležnike, kateri zahtevajo, da se njim te obresti izplačajo, naj se oglašé do konca leta 1884 pri društvenem blagajniku, g. dr. Staretu, ker bi inači po navedenem paragrafu taiste zapadle društvu na korist. Vabilo k občnemu zboru društva „Narodni dom“. Vsled sklepa upravnega odbora v seji dne 9. marcija t. l. bode letošnji občni zbor društva „Narodni dom“ dne 7. aprila 1884 ob 6. uri zvečer v dvorani ljubljanske Čitalnice z naslednjim dnevnim redom: 1. Predsednikov nagovor; 2. poročilo tajnikovo; 3. poročilo blagajnikovo; 4. poročilo pregledovalnega odseka; 5. nasvet upravnega odbora, da se premenita §§ 2 in 4 društvenih pravil; 6. volitev predsednika; 7. volitev vpravnega odbora; 8. volitev pregledovalnega odseka in 9. posamezni nasveti društvenikov. — Vsi p. n. gospodje društveniki so torej uljudno povabljeni, da se udeležé tega občnega zbora v polnem številu. Za upravni odbor društva „Narodni dom“:

Iv. Hribar,
tajnik.

Dr. Alf. Mosché,
predsednik.

Iz Sevnice. (Slava blagemu prijatelju šolskih otrok.) Da je bilo našej šolske mladézi, osobito oddaljenej omogočeno, ves zimski čas redno šolo obiskovati, priredili so Sevnicanje tombolo na korist javne šole, pri kateri se je nabrala prelepa vsota 106 for., za katero se je naredila topla obleka revnim učencem in učenkam. Pri tej priliki se je, kakor uže poprej mnogokrat (kar pa se nij javno zahvaljevalo), velikodušnega podpornika šole izkazal načelnik našega kr. šolsk. sveta velecenjeni gospod Franjo Lenček, veliko-posestnik na Blanci, kateri je za tekoče šolsko leto za nakupovanje šolskega orodja 20 for., te dni pa zopet za potrebno obleko ubogih otrok 19 for. daroval. Podpisano učiteljstvo izpolnjuje prijetno dolžnost, vsem blagim omiko podpirajočim gospodom in gospem, in osobito omenjenemu ljubeznjivemu dobrotniku v imenu šolske mladézi javno najsrčneje zahvalo izreči.

V Sevnici na Savi 19. marcija 1884.

Učiteljstvo.

Iz Maribora. V torek zvečer so čitalničarje razveseljevali 3 gospodje, 1 gospa in 1 gospodična z veseloigro: Moja zvezda. Vsi so svojo nalogo dobro izvrševali. Hvala vsem! — Pivovarja Goetza rodbina obhajala je v tem postu z velikim gostovanjem sijajno ženitovanje.

Kmalu se pa veselje spremeni v žalost. Zet stavbar Balzer bil je v pivovarni od kotla razmečkan, da je po nekolikih urah umrl. V baron Goedelnovi palači je ogenj nova tla zažgal, drugo je se obranilo. — Lani na 300 fl. obsojeni igralci so v Celji srečo imeli. Plačajo le po 100 fl. Bankalari in Repnik pa nič. Stekli psi se klatijo po mestu in okolici. Zato pozor! Od sv. Marjete na Pesnici nam pišejo, da so lopovi krčmarju Majhenu v Oseku z nadhišja ukradli mesa vrednega 25 fl. in odnesli. Sedaj ko se velikonočni prazniki bližajo, bo treba posebno paziti na meso, vino in kruh, da tatje ne pokradejo.

Od Nove cerkve. Dne 2. sušca zamrl je starosta tukajšnjih faranov, 84 let stari spoštovani mož: Lukež Spolovnjak p. d. Mešič. Dne 12. sušca t. l. zamrl je pa starosta vseh učiteljev Spodnještajerskih, upokojeni g. nadučitelj Franc Škofek. Rojen je bil pri Novicerkvi, dne 26. novembra l. 1800. Za učiteljstvo se je pripravil v Celji. Učiteljeval je v Mozirji, Loki, Podsredi in pri sv. Jurji na južni železnici. K sijajnemu pogrebu prišlo je 14 učiteljev in učiteljic, lepa množica hvaležnih šolarjev, gospode in gospa od sv. Jurja na južni žel. Vsi naši zastopi, daljna in bližnja, Vojniška in Novocerkevka gospoda in gospe, šolska mladina. Ves žalostni sprevod (zamrla je tudi vnukinja rajnega, nekatere ure potem, še le 15 let stara, nesli so torej oba mrliča skupaj k pogrebu) vodili so starosta lavantinskih duhovnikov: p. n. prečastiti gospod Fr. Juvančič, spremljani od 3 duhovnikov. Na grobu izpregovorili so po opravljenih mrtvaških molitvah kratko slovo, katero je marsikteremu do srca segnolo ter solze žalosti na oči privabilo. Vsem, kateri so se blagovolili tega sprevoda vdeležiti, izreka tukaj očitno in prisrčno zahvalo: žalujoča Škofekova rodbina. Blagi oča pa naj počivajo v miru!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nekoliko uže krofasti graški poslanec dr. Rechbauer je rekel, da druge (slovenske) narodnosti v deželi Štajerske ne pozna. Staremu liberalcu je menda pretečeni teden vendar oči odprl; kajti v državnem zboru bilo je največ govora le o štajerskih Slovencih. Bila je sprejeta resolucija, da se morajo za slovenske dijake urediti gimnazije v Mariboru in Celji tako, da se bodo poučevali v slovenskem jeziku, a vrhu tega še naučili do dobra nemški. Ugovarjal je celjski Foregger za Slovence tako žaljivo in sebi brezčastno, da se bodo naši čitatelji čudili, ko jim prihodnjic njegovo berso podrobneje priobčimo. G. dr. Vošnjaku smo pa dolžni hvalo, da je njega pa

še dr. Schmidererja tako izvrstno zavrnil. Dalje bila je sprejeta resolucija č. g. Raiča, da se bode na učiteljski mariborskem poučevalo slovenski. Ugovarjal je baron Hakelberg, nemški privandranec, pa dr. Vošnjak mu je dal po nosu, da je dosta imel. Hakelberg je namreč naduto brodil, da slovenski kmet ne stoji za svojimi poslanci. Dr. Vošnjak mu je pa rekel, da še menje za Hakelbergom, ker so ga kmetje v Pragvaldu kot župana pri zadnjem volitvi zavrgli. — Kranjski poslanec dr. Poklukar je nasvetoval, naj bi se vendar v gornjem Kranjskem osnovala puškarska šola, kakoršna je v Borovljah na Koroškem. Znamenito je to, da so nemški konservativni kmetje prošnjo s 8363 podpisi državnemu zboru predložili, naj se kmečki stan reši pogina, s katerim mu še vedno veljavne liberalne postave in naprave žugajo. Temu nasproti so res smešni liberalni štajerski dohtarji, ki kmete z „Bauernvereinom“ lovijo in so zadnjič v Gradci kot najboljšo pomoč kmetom nasvetovali, naj manjše srenje v večje vkup zmečejo, potem bo kmalu vse kakor v paradizi — se vé nemško-liberalnem, ki pozna strahovito velike občinske doklade. — Za tabak plača finančni minister 25 milijonov, izpeča 70, torej dobi čistega dohodka 44 milijonov; tisti, ki v loterijo stavijo, dobijo 12 milijonov dobiček, zastavijo pa 20 milijonov. Koleki (štempeljni) stanejo ministerstvo samo 370,000 fl. dobi pa za nje 17. milijonov!

Vnanje države. Francozi so v Tonkingu sijajno premagali potuhnjene Kitajce; ti bodo morali 150 milijonov frankov plačati vojne odškodnine, če ne, vzamejo Francozi lepi otok Hainan. Francozi pograbili so tudi dva otoka v Rudečem morji, ker nečejo, da bi tukaj Angleži sami vse strahovali. Tem se v Sudanu nič dobro ne godi. Njihov general Gordon se komaj še brani v Hartumu. — Rusi tirjajo zopet, naj turški sultan plača vojno odškodnino, s katero je uže 4 leta na dolgu. — Nemški cesar postal je 87 let star, Ves svet mu je čestital, prvi se ve da njegov železni Bismark. Ta zahteva od Nemcev 18 milijonov za nove vojne ladije, zlasti za torpedo-ladje. — Jako iznemirila je katoličane novica, da nameravajo sv. oča Leon XIII. zapustiti Rim, ker italijanska vlada celo tisto premoženje in tisti denar, ki je tu sporočen za sv. misijone, drzno pograblja!

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slov. Štajerskem.

III. V prvi polovici junija jih je v mestu in predmestju umrlo mnogo za kugo, potem pa manj; toda da bi kuga celofugasnila, na to ni bilo misliti, ker so okuženi z zdravimi predolgo

občevali. Dne 25. junija je umrl kaplan, ki je spovedal prvo za kugo obolelo žensko. Drugi den prišla sta dva minorita v bolnišnico. Dne 27. junija umrl je irhar z ženo v lastni hiši, četrť ure zunaj mesta. Prihodnji den prišel je v bolnišnico sin nekega mesarja, irharjeva dekla pa v hišo kontumaciranih. Dne 30. junija je v hiši častitega očeta Petra Gazarol umrla za kugo neka ženska. Tudi on zbolel, dobil kužne bule, potem pa ozdravel. Dne 1. julija umrla je irharjeva dekla v bolnišči, 2. hlapec nekega čevljarja. Istega dne zbolel je tudi kužni duhoven kapucin, ki je v nepopisljivo žalost vsega mesta umrl že drugi den.¹⁾ Dne 3. julija so v bolnišnico prinesli kuharico umrlega kaplana.

In tako našteva poročilo, ki pa obsega le mesec julij, še več za kugo umrlih in omenja med drugimi tudi, da je vkljub v mestu razsajajoči kugi imel kamški župnik dne 22. julija slovesno božjo službo pri Mariji Magdaleni, kamor je zavolj odpustkov prišlo od vseh strani mnogo ljudi.

Akoravno mrtvaške knjige mestne fare naštevajo meseca avgusta 27, septembra 47, oktobra 46 in novembra 21, — tedaj v vsem 131 za kugo umrlih, sme se trditi, da jih je umrlo veliko več, kajti v mrtvaške knjige so zapisovali navadno le one, ki so umrli doma; za umrle v bolnišnici imeli so posebne zapisnike. Ako se sme verjeti nekemu poročilu, ki se v samostanu minoritov v Ptujih nahaja, umrlo je l. 1680 v Mariboru za kugo 483 oseb.

Razu omenjenega kapucina pobrala je kuga izmed kužnih duhovnov tudi še o. Marijana iz Drauburga in njegovega spremljevalca br. Izidora iz Celovca. V mestu je pomrlo več starih rodovin, tako n. pr. učitelja Ludovika Res, organista Hakl, cestnarja v graškem predmestju in glavničarja Trattengruber. Poštar Hitzelberger zgubil je meseca oktobra tri hčere ednega dne.

V hiše, ki so vsled kuge prazne ostale, naselile so se rodovine iz Studenc, Lembaha in Peker in prišli so v Maribor Lešnik-i, Lerch-i, Majer-ji in drugi.

Ostali meščani so vsled obljube postavili prelepo štatvo D. Marije s podobami drugih kužnih patronov. Pri tej štatvi, ki še den dnešnji na velikem trgu stoji obhajale so se vsako leto zahvalne pobožnosti, l. 1780 pa tridnevni jubilej s slovesno božjo službo, pridgami in litanijami.⁴⁾

(Konec sledi.)

¹⁾ V zunanjo steno frančiškanske cerkve v Mariboru je vridana majhna kamenata plošča, ki ima sledeči napis: „Hic jacet sepultus P. Aegydius Graecensis concionator, qui pro pesti feris expositus a peste extinctus est anno 1680 die 3. julii.“

⁴⁾ J. Orožen, *das Bisthum u. die Diözese Lavant* I. 22.

Smešnica 13. Graška „Tagespošta“ pisala je Slovincem, porogljivo, kako na spodnjem Štajerskem lepo cvetijo breskve, marulice, le „slovenska drevesa“ nečejo do nebes prirasti. Dobro jej pa da konservativni „Grazer-Volksblatt“ po nosu pisoč, ka na slovenskem Štajerskem tudi prav lepo rastejo „fige nemškemu šulvereinu.“

Razne stvari.

(Hmeljarsko društvo) v Žavci vabi društvenike k občnemu zboru v dvorani pri „zlatej kroni“ dne 3. aprila. Dnevni red: ob 10. uri ogledovanje hmeljnika in spomladnih opravil, vrbovnik in travnika, ob 1. uri zborovanje: vpisavanje novih udov, vplačevanje društvenine, letni račun, dopisi, razlaganje in poročilo o nabranih izkušnjah, hmeljski sejmovi, volitev društvenega vodstva, nasveti. Vabita uljudno g. Haupt, predsednik in g. Hausenbichler, blagajnik.

(Javno zahvalo) preuzvišenemu milostnemu gospodu knezoškofu za dar 100 fl., kateri so Njih eksclenca blagovolili darovati za novo cerkev v Grižah pri Celji, izreka v imenu faranov Matija Arzenšek župnik.

(Srčno zahvalo) g. Florjanu Žagarju p. d. Povšetu iz Drešinje vesi in onim žavskim kmetom, ki so 25 voz peska za ponovljenje Šmartinskega zvonika pripeljali, vljudno izreta cerkveno predstojništvo v Rožni dolini.

(Pobirki od zadnje volitve.) Župan Ornik pri sv. Ani na Krembergi je ostal doma (ne jezite se na dopisatelja, ni ste pravega zasledili, drugokrat pa se ne dajte voliti ali volite pošteno slovensko pa je vse dobro), jednako tudi sv. Trojički g. Golob, rogoznički L. Bezjak je kakor vselej tudi sedaj volil narodno, le Gosak iz Partinja hopnil je v nemškutarski koč ravno tako, kakor pri sv. Hemi: Jurše, Plevnik, Vehovar, Zupanec. Ti so skočili za Loeschniggom.

(Delalsko podporno društvo) v Trstu je lani štelo 1021 društvenikov in 242 društvenic, samih vrlih Slovincem in Slovenk, ter 11.260 fl. premoženja. Udom podpore dalo se je 4802 fl. Občudujemo tolik napredek ob Jadranskem morji!

(Grdo propala) sta pri volitvah za sevniški okrajni zastop privandraní profesor Ausserer in brezverec Kautschitsch (Bog ne daj pametno pisati: Kavčič). Volila sta sama sebe in drug drugega pa je premalo bilo. Ljudje so rajši izvolili duhovnika, kakor brezverca, najemnika namesto grajščaka. Ktera grajščina ima 40.000 fl. vknjiženih?

(Pri Gomilskem) v Savinjskej dolini izkopali so jako veliko rimsko rakev iz lepega marmorja iz griča, kojemu pravijo „gauge“.

(Ropar.) Hlapec Lovro Kolar je kočljarja Antona Bezjaka, vračajočega se iz Stubice na Hrvatskem domov v Pleterje, blizu Župečeje vesi na Dravskem polji od zaja po glavi udaril, na tla vrgel in 5 fl. vropal. Ko so Kolarja prejeli, ni imel več denarjev pri sebi.

(Iz Ribnice) se nam piše, da hodi tje učitelj Bezjak kmetov lovit za šulverein. pomagat mu je tudi učitelj Arih, ki je pri Milemottu s pomočjo krčmarice vjel „Marna“ z Janživrha, da je za „grifl in fedro“ dal 1 fl. in bil djan v šulvereinski koč. Nek Jožef Uran pa je v Breznem lovil kmete, pa nič opravil. Kmetje, če uže hočete kaj darovati, darujte za Ribniško šolsko deco, ki tudi potrebuje „grifelne pa fedre“. Varujte se šulvereinskih lovecv!

(Prajzi) so iz Berlina na Dunaj šulvereinu poslali 1000 mark, naj napiše poljudno knjižico za kmete, da bodo rajši pristopali k šulvereinu. Ali to ni jasno, kam škilijo naši šulvereinarji in kde iščejo nemškega „mesijasa“.

(Mahrenberški poštar) g. August Kukla je umrl, star 53 let. Zapusti 8 nedoletnih deklet in vdovo.

(Koroški dežel. šolski svet) je prošnjo Slovencev v št. Mihelu, naj se saj prvi dve leti deca slovenski poučuje, odbil. Slovenci gredó sedaj do ministra.

(V Raihenburgu) so pokopali oficirskega namestnika Franca Gressbauma z Gornje-Stajerske, ki je v Vidmu železnico zapustil, bil zavratno umorjen, razmesarjen, oropan in v Savo, v „tonf“ vržen, kder ga je 19letni kočljarjski sin Roštohar (Špiher) najšel. Pravijo, da je on morivec.

(Potres) je bil v Djakovaru, Vinkovcah, Oseku in Pečuhu. Farna cerkev djakovačka je oškodovana, stolna pa ne.

Loterijne številke:

V Gradci 22. marcija 1884: 35, 7, 51, 5, 9
Na Dunaji „ „ 25, 77, 40, 65, 31
Prihodnje srečkanje: 5. aprila 1884.

Izvrstnega brinjevca

se more dobiti v vsaki količini za **en goldinar** liter na mestu pri

Franču Fojkarju

pri sv. Ožbaltu
pod Bischoffaack, Oberkrain. 2-4

„Jurij s pušo“

Časopis za šalo in satiro.

Jurij s pušo bode naslov novemu humorističnemu časopisu, kateri bode, začeni s 1. aprilom t. l. izhajal v Trstu po dvakrat na mesec ter prinašal obilo zanimivega berila in v vsaki številki nekaj lepih slik.

Jurij s pušo narodnjak z dušo in telesom, bode največi in najcenejši slovenski časopis te vrste: Jurij velja za celo tekoče leto samo 2 fl., za pol leta pa 1 fl.

Naročnina naj se pošilja podpisanemu upravništvu, katero pozivlje slovensko občinstvo najuljudneje k obili naročbi.

Uredništvo in upravništvo

JURIJA S PUŠO

Via Solitario št. 17. Trst.

1-8

Morilec

Hugo Šenk

in njegova pajdaša.

V podpisani tiskarni izišla bo koncem marca meseca knjiga obsegajoča sodnijsko obravnavo proti

Hugo Šenku, njegovemu bratu Karolu in ključavničarju Šlosareku

zavoljo več zavratnih umorov

po stenografičnem zapisniku

z mnogimi podobami.

Manj ali več je skoraj vže vsakdo o teh zverskih morilcih slišal ali bral; namen izdanja te knjige v slovenskem jeziku pa je, da čitatelji pogledajo tudi globokejšo v delovanje teh pozverjenih ljudi, ter morajo odvrčati svoje od tacih strasti, katere nahajamo pri teh morilcih. Še naši vnuki bodo čitali knjigo njih otrokom kot svarilen spomin, kako daleč pride človek, ako zaide od prave poti in na Boga pozabi.

Cena knjigi je **30 kr.**, po poštni nakaznici **33 kr.** Kdor pošlje denarje za 10 iztisov, dobi najjisti iztis zastoj.

K obilnemu kupovanju vabi uljudno

J. Leon-ova tiskarna

v Mariboru.

Na prodaj!

Za prodati lep zidan hram, s pivnico in gospodarskim poslopjem tik farne cerkve Sv. Lenarta pri Veliki nedelji pod dobrimi pogoji. — Se najbolje priporoča gg. duhovnikom v pokoji. — Več se izve pri lastniku Franc Kovačec-u v Cvetkoveih pri Veliki nedelji.

2-2

V J. Leon-ovej tiskarni

je ravnokar izišla prav zabavna knjižica pod naslovom:

Zenitne in svatbine navade in napitnice z godčevskim katekizmom.

Velja s poštnino vred 12 kr.

Gasilnice

vsakovrstne velikosti in stroja, s pristopnimi ventili, najizvrstnejše delane, in velike moči za brizganje, prilične srenjam, mestom, trgom in jihovim gasilnim društvom.

Brizgalnice

na kolesih, nosljah, v putah za vrte, Vodonosnike razne sestave, najboljše cevi iz konopnine, gumija, za sesavanje vode ali za napeljevanje vode, dalje vretenice in tehtnice za ove cevi, kakor tudi drugo

orodje gasicem potrebno

priporočuje po najnižji ceni proti 5letnemu poročstvu

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Srenjam in gasilnim društvom dovoli se plačevanje v rolih. Podrobne cenilnice dopošilja brezplačno in franko.

Gospodarji!

Spomlad je tukaj, in treba bo začeti sejati, tedaj Vam priporočam moja izvrstna semena, n. pr. vse sorte

detelje. trave, zelša, gojzdne in sadne peške, mnogo cvetličnega semena i. t. d.

sploh vse, kar se pri nas seje.

Tudi poljski Gips se pri meni dobi, tudi cement in vsako špecerijsko blago, vse po solidni nizki ceni.

M. BERDAJS,

v Mariboru.

2-4

Posojilnica v Celji

daje na znanje, da se od zdaj uraduje vsaki

torek in petek

predpoldnem od 1/29 do 1/212 ure

in sicer se v

torek sprejemajo in izplačujejo hranilne vloge in posojila,

petek se pa sprejemajo samo obresti od posojil in pa prošnje za posojila.

Uradnica:

Glavni trg (Hauptplatz) hiš. št. 105.

Opazka. Hranilne vloge se obrestujejo s 5%, to je 5 gld. od 100 gld. na leto in se sprejemajo od vsakega, ali je udruštva ali pa ne.

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 13. štev., „Slov. Gospodarja“.

L. 1884.

27. marcija.

Štev. 99.

Slabo gospodarstvo s senom in gnojem.

Ne morem tajiti, da mnogokrat prisilijo denarne zadrege gospodarja, da proda naj bolj-šo kravo iz hleva, le da se reši tožbe od strani upnika ali eksekucije za stare davke. Vendar pa se godi po naši deželi posebno v nekterih okrajih silno slabo gospodarstvo in znane so mi vasi, katere večinoma vse seno prodajajo, torej le malo živine in še to zelo revno redijo. Prav tako prodajajo gnoj prav za prav bi moral reči, zamétavajo gnoj, ker ga prodavajo. Nič bolje se ne godi s pepelom, tem neprecenljivim gnojem za senožeti katerega zvrhani mernik prodajajo za en groš! Koliko bi pač pepel in posebno gnoj hlevski doma zalegel, koliko več bi sena pridelali, ko bi z onim za take ničeve cene prodanim gnojem in pepelom gnojili travnike, senožeti in deteljišča. Smelo morem trditi, da bi še enkrat toliko sena spravili skupaj in da bi zamogli potem podvojiti število govede, katera ima dandanes tako visoko ceno, da se pač sme reči, kdor si sedaj s živinorejo ne more pomagati, ta je sploh nesposoben za gospodarstvo. Količkaj prida voličev, velja par blizo 200 fr.! Triletna voliča pa veljata 300 goldinarjev. Prav tako je s kravami, ker mlekarški fini izdelki se zamorejo za prav poštene cene prodajati. Za Boga voljo nikar ne ravnajte tako maloprevidno, skrbite da ostanejo zemlje saj v enaki, če ne v večji rodovitnosti, vse to pa zamoremo le z gnojem doseči. Štedi rajši kar le moreš, da tiste borne groše drugod dobiš, katere si sicer skupil za prodani gnoj in pepel, z gnojem boš bogatiše pognojil njive, s pepelom in gnojnico pa gnojl travnikom. In kako zapravljivo pač ogromna večina kmetovalcev ne ravna z gnojnico in scalnico v hlevih! Redka je štala, v kateri bi našel primerno urejeni jarek za zbiranje in odpeljavanje živalske scavnice v posebno gnojišno jamo, v katero naj bi se stekala gnojnica tudi iz gnojišča, katero je splošno kaj malomarno napravljeno in oskrbovano. Pač pa se toliko hasljiva gnojnica ocejja po cestah v namen morda, da bi bolj raslo kamenje, katerega imamo morda še premalo? Ne tožimo vedno, da slabo gre, ampak pomagajmo si sami in skrbimo, da iz sleherne stvari umemo pridobiti si kak dobiček in gotovo v umnem gospodarstvu z gnojem, gnojnico, pepelom itd. našli bomo zdatno pomoč za povišanje pridelkov. Če bomo pridno zbirali vso gnojnico in gospodinje pa

skrbno spravljale pepel, pepeluško, saje, kosti itd. ter s temi snovmi gnojili travnike, zagotovljeni smemo biti, da bomo ne le več ampak tudi dokaj tečniše klaje pridelovali, saj ste pač zapazili, kako močno se kar sama razraste deteljica po senožeti, katera se je pepelila. Zbirajmo vse odpadke, kakeršni se v kmetiji sploh nahajajo, n. p. blato iz dvorišča, smeti, plevel, trske, tnalovino, žaganje, blato iz bajerjev, iz cest, kri, kosti, čeva itd. vse ima ko je sprsteno, dobro gnojilno moč. Ne pozabimo, da gnoj je os, krog katere se vrta poljedelstvo in kdor umniše gnoji, toliko boljših in obilniših pridelkov navadno ima.

Pa tudi prodaja sena naj se omeji, kolikor je le naj več mogoče; naj umniše je, če se vse seno doma porabi za živino. od katere dobivamo pri današnjih cenah gotovo lepih dohodkov in obilno gnoja, zopet s katerim zamoremo bogato gnojiti in tako zagotoviti si, da naše zemlje ostanejo vedno rodovitne.

Le tisti gospodar, ki vse seno doma pokrmi in ves gnoj porabi za lastno kmetijo, resnično umno ravna in ni se mu bati ubožanja svoje zemlje.

Gospodarski list.

Ravnila, po katerih treba spalnice in stanice prevetrovati.

Spalnica je prostor, kateri glede na ponavljanje zraka največo pozornost zahteva. Kdor je tako srečen, da imade posebno spalno sobo za se, ta naj okna v spalnici, če le mogoče do tega časa, ko gre v postelj, odprta pušča. Za zdrave ljudi, vsaj po leti se svetuje, da se tudi po noči gornji krili oken odprti pušcate. Kdor bi pri prvi poskušnji bil prebojazljiv, ta pa naj rolete spusti, pa ne naravnost na doli, ampak poševno proti notrajni sobi.

Ako stoji spalnica s stanicami v zvezi, se nasvetuje, da se duri odprte puščajo. V nezanečenih sobah spati je najbolj zdravo, ker s hladnejšim zrakom, kateri je bolj gost od toplega zgretega, človek z vsakim dihlejtem več kisleca v se potegne. Kdor si mora ali zaradi bolehnosti ali zaradi drugih zdravstvenih ozirrov spalnico netiti dati, naj porabi za to peč, ki se da od znotra kuriti, če mogoče tako imenovano peč samovravnačo, od katere se ni treba

bati, da bi iz nje ogeljnokislinski plini hlapeli in bi koga zastrupili ali zadušili.

S tem, da si ponočno lampico ali katero koli ponočno svetilko žgemo, zrak v spalnici kvarimo in sicer v taki meri, da smemo jedno ponočno luč ali plinov plamen kar za dva človeka zaračunati t. j. kolikor podiha jeden človek kisleca, toliko ga posmudi jedna ponočna luč in kolikor ga podihata dva človeka, toliko ga požre jeden plinov plamen.

Visoke postelje so varnejše od nizkih, ker se ogeljnokislina, ki je človeškemu telesu nevarna, težja od zraka in se bolj ob tleh vlači po spalnici sem ter tje. Nevarne in škodljive pa so zibeli in jerbasčki, kakoršni se pogosto slasti pri revnih ljudeh nahajajo za male otročičke. Nekako pametno napravljena, nekoliko više viseča posteljsca bi morda za tako službo bolj pristovala.

Na vsako postelj v spalnici, v kateri kdo spi, se mora 6 m³ prostora in 20 kubičnih metrov zraka računati.

Za stanice veljajo v celku podobna načela, kakor za spalnice. Pogosto odpiranje oken in duri je davno znano pa žal da le pramalo obrajtano in rabljeno sredstvo, po katerem se zrak v sobah ponavlja. Navadno imajo ljudje v večji meri še le tedaj kake sobe za pokvarjene, ko jim to že neprijeten duh po nosu naznani in pové. Pravi pačitelji zraka pa kakor ogljikova kislina, ogljenokislčen plin, prevelika množina vodenika itd. se ne ovadijo brš ko že škodljivo delujejo na človeški organizem. Ogljikova kislina napravlja pogostoma zastrupljene krvi, onemoglost; v manjših merah, ki so pa tudi zdravju škodljive, deluje kakor po malem in skrivoma se plodeči strupi tako da tisti, kterega se na tihem lotijo, o tem še nobene slutnje nima. Ravno to velja o ogeljnokislinskem plinu. Tudi vodnega hlapa more v zraku prekomerno veliko biti in tako izhlapljevanje kužno bolezen na površini človeškega telesa in pa v pljučah zadrževati.

Razun dihanja od strani mnogih ljudi v kakem prostoru je tudi sušenje perila, kuhanje, poplakovanje sobnih podov navadni vzrok, da se zrak v sobah preveč z vodenimi sopari napolni.

Precej zanesljivo kazalo za spoznanje, ali je v sobi zrak z vodenim parom napolnjen ali ne so steklene šipe na sobnih oknih. Če so zelo rosne, da od njih teče, je to gotovo znamenje, da je dosti vodenega para v sobi, če so pa suhe tako to kaže, da ga ni v sobi.

V vsakem teh primerljivejših pomaga le pogosto odpiranje oken in duri.

Zdravje nam je zlata vredna reč in torej imamo paziti, da si jo ohranimo.

Kako vzrejevati oleandre.

Oleander (Nerim Oleander) je doma v Egiptu, na Grškem, na Kreti itd., kjer ob bregih reke Nila, ob potokih in stoječih vodah široke prostore zarašča. Večidel ima jednoduhe, rudeče cvete, pa nahajajo se vmes tudi grmiči z belim cvetom.

Vrtnarski trud in skrb je pa nad 20 sort vzredila, ki imajo svitlorudeče, bagrenorudeče, sneznobe in zelo žolte polne cvetlice, nekatere celo s tanko vonjavo. Tako je oleander postal cvetlica, katero zdaj že po celem svetu radi imajo in z ljubeznijo vzrejajo.

Da pa ta rastlina veselo in lepo raste, potreba ji je na prvem mestu primerne prsti. Ta se mora, če mogoče jeseni iz starih vodnih jarkov ali pa iz ribnikov nakopati, skozi zimo kje na kup zložiti, da premrzne. Spomladi, če treba se nekoliko s tankim peskom ali glino pomeša in tako potem v porabo vzame.

Ako pa take blatne prsti ni za razpolaganje, naj se pa vzameta dva dela močne prsti iz gnojne grede in jeden del rahle ilovice z delom tankega peska.

Blato iz ribnikov ali jarkov je vendar boljše nad vsako drugo prst. Blato ima namreč po mnogih skušnjah vse une snovi v sebi, ktere so oleandru za krepko rast najbolj potrebne. Po jarkih in ribnikih namreč leta in leta take snovi nabirajo in tam obleže, dokler jih motika vzdigne in v druge namene koristne naredi.

Kdor more tako krepko prst za oleandre v porabo vzeti, ta sme v primeroma male posode oleandre posaditi, ker skušnja uči, da oleander v tesni posodi toda krepki prsti bolje in veselejši prospeva nego v velikih, kar je posebno po zimi ovaževanja vredno, zlasti za to, ker male posode bolj suhe postanejo in ostanejo.

Iz oleandrovega stališča v domovini se učimo, da more oleander o času svoje rasti, svojega brstenja in cvetenja prav obilno vode imete. Ob tem času sme brez škode popolnoma v vodi stati.

Toda voda mora biti ali potočnica ali pa deževnica ali vsaj taka studenčnica, ki je dalj časa se na solncu grela.

Mrzla studenčnica je oleandru škodljiva. Če se s tako vodo škropi, oleander perje zgubi.

Po letu mora oleander na takem mestu stati, da more solnce do njega. Le tako mladi les popolnoma dozori in popki za prihodnje leto se do dobra izgodnjajo. V sencu se to ne zgodi vsakokrat.

Ko oleandri ocvetó in zlasti proti jeseni se začne jim manj vode prilivati; po zimi pa

le toliko, kolikor je za življenje potrebno.

Presuho je po zimi manj škodljivo ko premokro.

Po zimi se postavijo v sobo, v kateri ne zmrzuje, za silo se postavijo tudi v suho klet. Taki prostori se morajo pa ob času ko je toplota nad lediščem pogosto prevetrovati, da se na drevescih ne vseja plesnoba in pa da se tudi listne uši ne zarejajo preveč.

Po zimi oleandri ne trpe radi drugih rastlinskih tovarišev poleg sebe, ampak hočejo kolikor mogoče na prostem stati bodi si gledé osode ali rastline same.

Pomnožujejo oleandre po reznikih najbolj meseca avgusta in septembra. Rezniki se postavijo z odrezanim koncem v skledico ali pa v steklenico, ki je na pol s prstjo na pol pa z vodo napolnjena.

Skušeni vrtnarji svarijo pred strupenimi lastnostmi te v obče toliko priljubljene rastline. Pripovedujejo se primerljeji, da so otroci, ki so cvet oleandrov posnedli, kmalo potem vmreti morali.

Medena rosa in druge glive.

Zoper medeno roso in druge rastlinske glive se priporoča sledeči pomoček: Vzame se kilogram navadnega žveplena cveta in ti množini primerno ravno toliko na novo pogašenega apna. Dene se oboje v ponev ali v kako drugo prikladno posodo in se po malem 10—12 litrov vode v mes vljije. Med vljivanjem se mora vse vkup pridno s palčico premešavati. Na to se postavi ponev ali posoda na ogenj in med kuhanjem se zmes vedno s palčico premešava, dokler da se žveplo raztopi, kar se na tem spozna, da tekočina rumenkasto barvo dobiva. Na to se posoda z ognja vzame in pusti se, da se vse in da tekočina čista postane in rumena kakor žafran.

Ta tekočina se potem vljije v steklenice in na hladnem kraji do porabe hrani. Pri porabi se 1 liter te tekočine pomeša med 50 litrov vode. Ta postane najprej zelenkasto-žolta pozneje pa bela. S to tekočino se rastline od medene rose napadene s tenko škropilnico poškopijo.

Čas naj se pa izbere najbolje jutro suhega in solnčnega dneva. Ta pomoček precej ne le medeno roso pokonča ampak tudi rastline napada od strani medene rose obvaruje.

Maroge in madeži na zrealih.

Zrcala postanejo mnogokrat marogasta in z madeži pokrita tako, da se ne more več dobro v njih ogledavati.

Vzrok takim marogam in madežem so pa topli solnčni žarki ali pa prehuda pečna vročina. Kajti amalgam, t. j. ona prevleka iz živega srebra in cina, s katero je notrajna stran steklene šipe preoblečena, da se svitlobini žarki odbivajo in tako ogledavanje mogoče naredi, ta prevleka se silno hitro vsled vročine kristalizuje. Zrcalo tedaj, ki na steni tako visi, da na njega topli solnčni žarki ali pa vročina od peči padajo, se vsled tega silno kmalo pokvari. Če se tedaj zrcalo solnim žarkom ali pečni vročini izpostavljeno delj časa prepušča, tako zrcalo izgubi kot zrcalo vso svojo vrednost. Treba je tedaj zrcalo tako na steno v sobi obesiti, da niti solnčni žarki, niti toplota od peči neposredno ne zadevajo, drugače se amalgam na steklo kristalizuje in zrcalo postane neporabno. Je sicer res, da se da zrealno steklo zopet z amalgamom prevleči, vendar pa to občutno drago stane.

Raznoterosti.

(Prvi redni občni zbor zveze slovenskih posojilnic.) Zastopniki slovenskih posojilnic bodo zborovali 6. aprila t. l. ob 1/4 11. uri predpoldnem (v nedeljo) v dvorani Celjske čitalnice. Med drugim se bo posvetovalo o ustanovitvi novih posojilnic, sploh o razvitku narodnih denarnih zavodov, o njihovem poslovanji in o raznih narodno-gospodarskih zadevah. Natančni dnevni red objavi „Zadruga“ v 2. številki, ki izide zadnjega t. m.

(Gnojenje z gipsom.) Na hektaro se potrebuje 600—800 kilogramov gipsa ali malca. S tem pa ni ravno rečeno, da bi ga ne smelo tudi za nekoliko manj biti. Raztroša se naj priličneje z roko in sicer kolikor mogoče prav ravnomerno.

(Lesno žaganje kot gnoj.) Lesno žaganje ima kot gnojilo le malo vrednosti v sebi, ker se v zemlji le prav po malem razkroja. Kdor se žaganja za gnoj posluževati hoče, temu je svetovati, da z njim živini nastilja. Žaganje mokre izločke živinske dobro na se poteza in nareja, da ima živina lepo suho stanje pod seboj.

(Drevesca za pogozdovanje) goličav deli državna drevesnica v Celji za letošnje spomladno zasajevanje brezplačno kmetovalcem, ki so se o pravem času bili zglasili pri c. kr. gozdarskem komisariju v Mariboru. Tudi se tam dobi semena smrekovega, mecesnovega, borovjega.

(Slovenskim obrtnikom) dajejo vrli Savinjčanje lep zgled. Začeli so po novejši obrtni postavi snovati zadruga (Genossenschaften). Osnovali so jih pa za občine Petrovče, Pirešice, Griže, Žavec, sv. Peter, sv. Pavel in Gotovlje. Prva zadruga je mizarjev, krojačev, kovačev itd. Načelnik je g. Naraks v Žavci. Drugej

zadrugi, namreč, gostilničarjev, načelnik pa je g. Hausenbichler. Savinjski obrtniki se niso dali Celju priklopiti, akoravno je se na to delalo. Naposled še omenimo trgovsko zadrugo za celjsko okolico, ki ima tudi v Žavci svoj sedež. Predsednik je g. Janič. Slovenski obrtniki štajerski posnemajte ta zgled, ne držite križem rok, še menje pa se dajte v mariborske, ptujske, celjske itd. zadruge vphati, če vidite, da ste tukaj peto kolo in se vam narodnost žali.

(Protiv polžem v sočivnih kletih.) Najbolj gotovo se preženejo polži iz kleti, ako se klet s klorovim apnom izpokadi. Okna in duri se zapró in na 1 kilo kuhinjske soli se vlijje 1/2 kila žveplene kisline, vsled česar se brž klorovi plin napravi in ves prostor v kleti napolni. Klet mora nekaj ur zaprta ostati. Sočivju klorovi plin nič ne škoduje.

(Konjerejsko društvo) poroča, da pride v Čreto lep žrebec valonec v Rače pa žrebec Aubry in Perkun, težkega plemena, v Cerkovcah pa se ne priredi žrebčarska štacija, za planinski pašnik na Pohorji storila je grajščina Faalska ponudbo, ki pa ni bila sprejeta. Konjerejci Brežiškega okraja želijo premiranje pa letos to ni mogoče.

(Gornje-savinjska posojilnica) imela je lani 173.643 fl. 79 kr. dohodka; hranilne vloge iznašale so 44.384 fl. 20 kr. Izplačalo je se posojil v znesku 91.556 fl.; obrestij za hranilne vloge 3135 fl. 47 kr. Ostalo v gotovini je 17848 fl. 80 kr. Rezervni fond je uže močan, ima 17.630 fl. 7 kr. Hranilne vloge obrestujejo se po 5 %, posojila dajejo tudi nedruštvenikom, uradni dan je vsaki četrtek v Mozirji.

(Nove železnice.) G. Schnetz dobil je je dovoljenje meriti železniško progo od Feldbacha v Gleichenberg do Radgone. Zadrugi: Klemensijević-Demuth-Länderbank smejo isto storiti za železnico Rogatec, Slatina, Bobova, Konjice, spodnji Drauberg. Južna železnica je dovolila železniški kolodvor na dotičnem mestu in je voljna prevzeti prevožnjo.

(Savinjska posojilnica v Žavci) poslala nam je svojo bilanco za 1883. leto, katere povzamemo naslednje izredno ugodne podatke: Hranilne vloge, katerih je bilo 1882. leta 30.802 fl. 50 kr., narastle so na 41.311 fl. 41 kr. Zadrugi deležev po 10 fl. oddanih je 420, I. rezervni fond znaša 648 fl. 30 kr., II. rezervni fond 655 fl. 95 kr. Gotovine v blagajnici je 4445 fl. 61 kr., sploh je denarja vedno dovolj, da ni treba pomoči iskati pri drugih denarnih zavodih. Izposojenih ima posojilnica 44080 fl. 72 kr.

Tržno poročilo. Iz Dunaja: pšenici je cena pala za 10 kr. pri meterskem centu, rž

pa ima veliko kupcev, ki izvrstnejo robo precej drago plačujejo. Za ječmenom se malo povprašuje, za ovsem jednako. Klavna živina je močno draga. Cena je v tem meseci poskočila za do 1 fl. pri met. centu. Živahna bila je nedavno kupčija z ovcami. Pripeljali so čez 7000 ovac in 2500 jagnjet. Česar niso tam prodali, odposlali so v Pariz. Kakor na Ogerskem postaja svinjetina tudi na Dunaji dražja; mladih praseta pa toliko na trg spravljajo, da je cena padla. Mošanceljni veljajo 11—20 kr. kilo. Zatežki hmelj 155—165 za 50 kilo.

Iz Gradca poročajo, da tam mnogo goveje živine inozemci kupujejo in odvažajo, mnogo goved gre na Dunaj, Tirolsko in Bregenc.

Iz Maribora. Šobotni tržni den ni več tako obilno obiskovan, kakor nekdanj; zlasti veliki žitni vozovi so redki. Le špeharji z Dravskega polja gnjetejo se še vedno prav živahno na starem prostoru. Klavne goveje živine pa vidimo veliko gnati skoz mesto na kolodvor itd. Slava prejšnjim vinskim tržcem, zvečinoma iz inozemstva prišedšim, precej pomena. Zakaj? Uzroki so znani, da jih torej ni treba navajati. Krompir velja hektoliter 2 fl. 10 kr., fažol 12 kr., leča 30 kr., grah 22 kr., pšeno 12 kr. liter, pšenični griz 24 kr., prednja pšenična moka 20 kr., koruzna 12 kr., goveje maslo fl. 1·10, svinjsko maslo 70 kr., špeh sveži 50 kr., povojeni 70 kr., surovo maslo 95 kr. kilo. Jajca ena 3 kr., govedina 58, telecina 55, svinjetina 50 kr., mleko 12 kr., posneto 10 kr. liter. Drva trda flosana fl. 3, neflosana fl. 3·20, mehka flosana fl. 2·60, neflosana fl. 2·80 meter. Ogelje trdo 80 kr., mehko 60 kr. hektoliter, seno fl. 2·40, slama škopna fl. 2·10, za nastelj fl. 1·60 za 100 kilo. Kolje 10 fl. 1000, vino novo, pretočeno 50—80 fl. štrtinjak.

(Sejmi.) 31. marcija Mahrenberg, Dobje, Ruše, št. Ilj pri Šoštanji, Loče sv. Križ na Murskem polji.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . . .	7	83	5	60	5	20	3	6	5	10	5	20	4	80
Truj	7	40	5	90	4	30	3	10	5	—	4	80	4	70
Celje	7	20	5	20	4	20	3	—	5	30	5	60	6	50
Gradec	8	19	6	13	5	52	3	75	6	80	4	70	5	20
Ljubljana . . .	8	35	6	40	5	50	3	15	5	55	4	30	3	67
Celovec	7	35	6	40	5	40	3	—	4	50	5	—	5	—
Dunaj	10	20	8	85	8	40	7	45	7	—	8	85	6	50
Pešt	10	25	8	60	8	10	7	30	6	50	6	82	6	30